

**Dorpsstraat tussen de nrs
25 en 27 in Oud-Alblas**
rapport 2155

Dorpsstraat tussen de nrs. 25 en 27 in Oud-Alblas, gemeente Graafstroom

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

N. de Jonge
R.M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 2155

Dorpsstraat tussen de nrs. 25 en 27 in Oud-Alblas, gemeente Graafstroom
Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

Auteurs: N. de Jonge en R.M. van der Zee

In opdracht van: Erkelens Betimmeringen

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 11 januari 2010

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.
ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
dr. E. Lohof

ISBN 978-94-6064-146-6

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Doelstelling en vraagstelling	7
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Methoden	7
2.2 Resultaten	8
3 Inventariserend Veldonderzoek	11
3.1 Methoden	11
3.2 Resultaten Booronderzoek (VS03)	12
3.3 Interpretatie	12
4 Conclusies	12
5 Aanbeveling	13
Literatuur	13
Lijst van afbeeldingen en tabellen	13
Bijlage 1 Boorgegevens	19
Bijlage 2 Boorkolommen	20

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Graafstroom
Plaats:	Oud-Alblas
Toponiem:	Dorpsstraat tussen de nrs. 25 en 27
Kadastrale gegevens:	onbekend
Kaartblad:	38 West
Coördinaten:	108122-430252 / 108125-430222 / 108136-430222 / 108140-430251
Bevoegde overheid:	gemeente Graafstroom
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. K. Benschop
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	38244
ADC-projectcode:	4110651
Periode van uitvoering:	November en december 2009
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

---

Samenvatting

In opdracht van Erkelens Betimmeringen heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied aan de Dorpsstraat tussen de nrs. 25 en 27 in Oud-Alblas (gemeente Graafstroom). In het plangebied zal nieuwbouw van een woning plaatsvinden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een projectprocedure ten behoeve van een wijziging in het bestemmingsplan en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Op basis van het bureauonderzoek werden archeologische resten verwacht uit de Late Romeinse tijd tot en met de Late Middeleeuwen op of in de top van de oever- en beddingafzettingen van de Alblas stroomgordel. Aan en direct onder het maaiveld werden archeologische resten verwacht gerelateerd aan het dorp Oud-Alblas uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De vondstenlaag van deze resten zal zich niet dieper bevinden dan ca. 30 cm beneden het maaiveld. In de directe omgeving van het plangebied werden in de ondergrond ook opduikingen van rivierduinen verwacht.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een booronderzoek uitgevoerd.

Tijdens het booronderzoek is tot 140 cm –mv een omgewerkte bodem aangetroffen met hieronder oeverafzettingen. De in het bureauonderzoek verwachte beddingafzettingen zijn echter niet aangetroffen. Ook is in het plangebied geen rivierduin aangetroffen binnen 400 cm –mv.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 - 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Laat Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 - 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 - 2000 voor Chr.
Laat Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd):	8800 - 4900 voor Chr.
Laat Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden Paleolithicum	300.000 - 35.000 voor Chr.
Vroeg Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Erkelens Betimmeringen heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied aan de Dorpsstraat tussen de nrs. 25 en 27 in Oud-Alblas (gemeente Graafstroom). In het plangebied zal nieuwbouw van een woning plaatsvinden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een projectprocedure ten behoeve van een wijziging in het bestemmingsplan en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven gebied.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend en karterend booronderzoek.

Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie) specificatie VS01 en de geldende beleidsregel van de Staatssecretaris van OCW.¹

- Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld: Is er in het plangebied een intact potentieel vondstniveau aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte potentiële vondstniveau?
- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 30 november 2009 en het booronderzoek op 1 december 2009. Meegewerkt hebben: N. de Jonge (fysisch geograaf), R.M. van der Zee (senior prospector) en E. Lohof (senior prospector).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1, in het bijzonder de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. Het bureauonderzoek wordt gerapporteerd conform LS06.

Het onderzoek bestaat uit zes onderdelen (specificaties LS01 t/m LS06). In de eerste vier onderdelen zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik
- beschrijving van de huidige situatie
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen
- beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens

Op grond van deze onderdelen wordt een gespecificeerde verwachting van het gebied opgesteld (specificatie LS05). Hierin wordt verwoord of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht. Indien deze worden verwacht worden de (veronderstelde) eigenschappen van de waarden zo gedetailleerd mogelijk aangegeven.

¹ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 15 juni 2005, nr. WJZ/2005/26210 (8163), tot wijziging van de Beleidsregels opgravingsbevoegdheid. Het PvA is opgesteld door R.M. van der Zee, senior prospector op 30 november 2009 en geaccordeerd door A.G. de Boer, senior prospector.

2.2 Resultaten

2.2.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)

Het plangebied ligt aan de Dorpsstraat in Oud-Alblas en heeft een oppervlakte van ca 500 m². Het wordt begrensd door de Dorpsstraat in het noorden, een woning met tuin aan de Dorpsstraat 25 in het oosten, een woning in het zuiden en een woning met tuin in het westen. De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 150 m rondom het plangebied.

In het plangebied is de nieuwbouw van een woning gepland. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van maximaal 500 m² worden bebouwd en vergraven.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.2.2 Beschrijving van de huidige situatie (LS02)

Het plangebied is momenteel braakliggend en in gebruik als grasland. In het kader van een KLIC-melding zijn gegevens betreffende de ligging van kabels en leidingen binnen het plangebied opgevraagd. Hieruit bleek dat er door het plangebied geen kabels en leidingen lopen. Net buiten het plangebied, evenwijdig aan de Dorpsstraat, loopt een aantal kabels en leidingen.

2.2.3 Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kadastrale minuut uit 1811-1832 ²	Gedeeltelijk bebouwd.
Topografische kaart uit 1847-1848 ³	Gedeeltelijk bebouwd.
Bonnekaart uit 1881, 1898, 1911 en 1922 ⁴	Gedeeltelijk bebouwd.

Van de plaatsnaam Oud-Alblas wordt melding gemaakt in 1200 als *Alblas*, in 1219 als *Alblaes*, in 1328 als *Oude-Alblaes*. De plaatsnaam stamt af van een oude waternaam met onduidelijke betekenis. Er zijn in Oud-Alblas vondsten gedaan van Karolingisch aardewerk. Deze duiden op bewoning in de 9^e en 10^e eeuw.⁵ Het plangebied is vanaf begin 19^e eeuw tot op heden gedeeltelijk bebouwd geweest. Op de Bonnekaart uit 1881 (afb. 3) is te zien dat het plangebied aan de Dorpsstraat ligt en gedeeltelijk bebouwd is. De precieze locatie van de bebouwing is op grond van deze kaarten niet te bepalen gezien de schaal van de kaart. Mogelijk moet het plangebied op deze Bonnekaart iets worden verschoven naar het oosten. Ter hoogte van het plangebied was namelijk vanaf halverwege de 20^e eeuw een weiland met een pad, wilgen en sloten aanwezig.⁶

2.2.4 Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ⁷	Afz. van Tiel (kom- op geulafz.) (rD0k). <u>Vernieuwde nomenclatuur</u> : Formatie van Echteld (kom- en oeverafzettingen) met inschakelingen van de Formatie van Nieuwkoop (veen) op Formatie van Kreftenheye (rivierduin)
Geomorfologie ⁸	Niet gekarteerd aangezien plangebied in de bebouwde kom ligt. Waarschijnlijk getij-oeverwal (3K34).
Bodemkunde ⁹	Niet gekarteerd aangezien plangebied in de bebouwde kom ligt. Waarschijnlijk kalkrijke poldervaaggronden (Mn45A) of kalkarme poldervaaggronden (Mn86c).
Berendsen en Stouthamer, 2001 ¹⁰	Plangebied ligt aan de Alblas, getijderekree, actief van 1200 tot 700 BP.

² <http://www.watwaswaar.nl>

³ Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990.

⁴ Bureau Militaire Verkenningen [1881, 1898, 1911, 1922].

⁵ Van Berkel en Samplonius 2006

⁶ Mondelinge mededeling van de eigenaar van de woning aan de Dorpsstraat nr. 27 op 1 december 2009.

⁷ Rijks Geologische Dienst, 1992.

⁸ Koomen & Maas, 2004.

⁹ Stichting voor Bodemkartering 1984.

Het plangebied is gelegen in het rivierengebied aan de Alblas. De Alblas is vermoedelijk ontstaan als een veenontwateringsgeul. Deze geul ontwaterde het achtergelegen veengebied en mondde uit op de Oude Maas. Onder invloed van getijde-gestuurde stuwning in deze rivier ontwikkelde de Alblas zich tot een primariene kreek. De beginfase van de Alblas is niet gedateerd.¹¹ Ter hoogte van het plangebied doorsnijdt de Alblas de meandergordel van de Oud-Alblas. De eindfasedatering van de Oud-Alblas zou kunnen dienen als beginfasedatering van de Alblas.¹² Deze wordt geplaatst op de overgang van de laat-Romeinse tijd en de Vroege Middeleeuwen. De top van de beddingafzettingen van de Alblas liggen op circa 3,4 m á 3,6 m onder NAP. Dit is circa 2,4 m onder maaiveld.

Aan het maaiveld, bestaande uit kleiige komafzettingen afgezet vanuit de Alblas, kunnen sporen van bewoning van na de bedijking verwacht worden. Gezien de ligging van het plangebied in de bebouwde kom van Oud-Alblas, lijkt de kans op het doen van vondsten uit de late Middeleeuwen en Nieuwe tijd groot. Indien resten aanwezig zijn, is de kans echter groot dat deze als gevolg van werkzaamheden ten behoeve van de bestaande bebouwing en bodemvervoeringen als het gevolg van klink verstoord zijn. De komkleien en veenlagen hebben, als gevolg van voornamelijk natte en dus ongunstige omstandigheden voor de vestiging van menselijke bewoning, een lage archeologische verwachting. Op basis van de geologische kaart is gebleken dat in de directe omgeving van het plangebied in de ondergrond rivierduinen voor kunnen komen. De top van deze rivierduinen kan binnen 4 en 8 m –NAP voor komen. Dit is circa 3 tot 7 m onder maaiveld. Op of in de top van deze rivierduinen kunnen archeologische resten uit het Mesolithicum en Neolithicum voorkomen. Onder het plangebied zélf is de top van een eventuele rivierduin vermoedelijk geërodeerd in verband met de aanwezigheid van de Alblas en de Oud-Alblas stroomgordels.

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS)	Zeer grote trefkans op archeologische sporen (historische stads- of dorpskern).
Archeologische Monumenten Kaart (AMK) waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	AMK-terreinen 6452
vondstmeldingen ARCHISII	35395, 144, 35476, 35465, 35393, 404519, 35474
onderzoeksmeldingen ARCHISII	geen
	404519, 16002, 34248

Het onderzoeksgebied beslaat een straal van ongeveer 150 m rondom het plangebied. Volgens de CHS (Cultuurhistorische Hoofdstructuur) van de provincie Zuid-Holland geldt er voor het grootste deel van het plangebied een zeer hoge trefkans op archeologische sporen (afb. 4). Het oostelijk deel van het plangebied is gekarteerd als bebouwd.

Met behulp van gegevens uit het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is een gedetailleerde hoogtekaart geraadpleegd. Hierop is af te lezen dat het plangebied rond de 0,5 m beneden NAP ligt.¹³ Vijftwintig meter ten zuiden van het plangebied ligt het maaiveld op 1,5 m beneden NAP. Dit hoogteverschil wordt veroorzaakt door de ligging van het plangebied op een getijde-inversierug / oeverwal.

Ongeveer 140 m ten noorden van het plangebied ligt een AMK-terrein van zeer hoge archeologische waarde.¹⁴ Het betreft een terrein met sporen van bewoning uit het Mesolithicum en/of Neolithicum en resten van een kerk uit de Late Middeleeuwen. Dit terrein ligt op een donk (rivierduin) waarbij sprake is van meerdere ophopingslagen in de ondergrond.

In het plangebied bevindt zich een waarneming die een mogelijk voorkomen van een huisterp uit de Late Middeleeuwen betreft.¹⁵ De waarneming is gedaan op grond van een voorkomen van een lage heuvel in het terrein. De heuvel is alleen zichtbaar vanaf de oostzijde en is nog nooit archeologisch onderzocht.

In 2006 is direct ten westen van het plangebied, aan de Dorpsstraat 27 een bureauonderzoek en een karterend Inventariserend Veldonderzoek (IVO) uitgevoerd in verband met het voornemen om in het plangebied een woonhuis te bouwen.¹⁶ In de boringen werden stroomgordelafzettingen, vermoedelijk van

¹⁰ Berendsen & Stouthamer 2001.

¹¹ Berendsen & Stouthamer 2001, 187

¹² Berendsen & Stouthamer 2001, 226

¹³ <http://www.ahn.nl/>

¹⁴ ARCHIS monumentnr. 6452.

¹⁵ ARCHIS waarnemingsnr. 35395.

¹⁶ ARCHIS meldingsnr. 16002.

de Alblas, aangetroffen. Aangezien er archeologische indicatoren en mogelijk-antropogene objecten zijn aangetroffen werd een aanvullend waarderend onderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk geacht.¹⁷ De resultaten van dit onderzoek zijn nog niet bekend.

Direct ten oosten van het plangebied is een bureauonderzoek en een verkennend Inventariserend Veldonderzoek (IVO) uitgevoerd ten behoeve van woningbouw.¹⁸ In het plangebied is een verstoorde toplaag aangetroffen en zijn geen indicatoren aangetroffen die duiden op archeologische resten uit de Romeinse tijd of Late Middeleeuwen. Hierdoor is het plangebied vrijgegeven voor de geplande werkzaamheden.

In het onderzoeksgebied zijn nog zes andere waarnemingen gedaan die allemaal van toepassing zijn op het (mogelijk) voorkomen van huisterpen uit de Late Middeleeuwen.¹⁹ Het betreft voornamelijk aardewerk uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd.

2.2.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

In het hele plangebied worden archeologische resten verwacht uit de Late Romeinse tijd tot en met de Late Middeleeuwen op of in de top van de beddingafzettingen van de Alblas stroomgordel tussen 2,4 en 2,6 m beneden het maaiveld. De archeologische laag bestaat uit een vermenging van onder meer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zullen door de natte en zuurstofloze condities goed zijn geconserveerd.²⁰ Ze zijn bovendien afgedekt door jongere kleiafzettingen en buiten het bereik van moderne landbouwactiviteiten gebleven.

Aan en direct onder het maaiveld worden archeologische resten verwacht uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De vondstenlaag van deze resten zal zich niet dieper bevinden dan ca. 30 cm beneden het maaiveld. Organische resten en bot zullen door de boven het hoogste grondwaterpeil (70 cm – mv) heersende relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Andere type indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk matig goed geconserveerd. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

In de directe omgeving van het plangebied kunnen in de ondergrond opduikingen van rivierduinen voorkomen. Op de top van deze rivierduinen kunnen archeologische resten uit het Mesolithicum en Neolithicum aanwezig zijn. Op basis van de geologische kaart is gebleken dat het plangebied in de veenontwateringsgeul de *Alblas* ligt. Hierdoor zal de top van het rivierduin mogelijk geërodeerd zijn.

¹⁷ ARCHIS meldingsnr. 404519.

¹⁸ ARCHIS meldingsnr. 34284.

¹⁹ ARCHIS waarnemingsnr. 144, 35476, 35465, 35393, 404519, 35474.

²⁰ Kars & Smit 2003.

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Methoden

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.1, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak (VS01). De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05.

3.1.1 Booronderzoek (VS03)

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen. Dit is de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek. Vanwege de beperkte oppervlakte van het plangebied is de verkennende fase gecombineerd met de karterende fase van het inventariserend veldonderzoek. Het doel van de karterende fase van dit onderzoek is het systematisch onderzoeken van het plangebied op het voorkomen van de mogelijk in het plangebied voorkomende vindplaatsen met een archeologische laag.²¹

Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

Het karteren van de vindplaatsen gebeurt door het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren in het opgeboorde materiaal. Archeologische indicatoren zijn bijvoorbeeld fragmenten aardewerk, houtskool, verbrande klei, (on)verbrand bot en andere insluitsels die van nature niet in de bodem voorkomen. Daarnaast kunnen bodemverkleuringen, bijvoorbeeld veroorzaakt door fosfaatverbindingen, een indicatie vormen voor bewoning in het verleden.

Er zijn drie boringen geplaatst in een raai haaks op de Dorpsstraat met een onderlinge afstand van ca 10 m. De boringen zijn uitgevoerd met een 7 cm edelmanboor en een 3 cm guts tot minimaal 400 cm onder het maaiveld.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²² De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie en door het inmeten met een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.²³

De gehanteerde boorstrategie heeft een betrouwbaarheid van 90% voor het opsporen van vindplaatsen met een archeologische laag.²⁴ Vindplaatsen met een lagere vondstdichtheid, een kleinere omvang, vindplaatsen zonder sporenniveau alsmede lineaire vindplaatsen en puntelementen kunnen hiermee niet worden gekarteerd.

²¹ Indeling in prospectiegroepen en vondstdichtheidklassen cf. Tol, *et al.* 2006.

²² Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

²³ <http://www.ahn.nl/>

²⁴ Tol, *et al.* 2006.

3.2 Resultaten Booronderzoek (VS03)

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 6. Een lithologische beschrijving van de boringen is bijgevoegd in bijlage 1. Ook zijn boorkolommen toegevoegd in de bijlage *Boorkolommen*.

Tijdens het booronderzoek zijn in alle drie de boringen twee verschillende pakketten aangetroffen. Deze worden hieronder op chronologische volgorde besproken, dat is van onder naar boven in het profiel.

Vanaf ongeveer 140 cm –mv wordt de top van een pakket aangetroffen dat bestaat uit klei met een sterk siltige bijmenging. De klei is grijs van kleur, kalkrijk en bevat zandlaagjes. Ook komen er in het pakket plantenresten, zwarte vlekken, roestvlekken, schelpmateriaal en houtresten voor.

Hier bovenop is een pakket aangetroffen dat voorkomt vanaf het maaiveld. Dit pakket bestaat uit klei met een sterk siltige tot matig zandige bijmenging. De klei is kalkloos tot kalkarm en grijs tot donkergrijs van kleur. Het pakket bestaat uit omgewerkte grond met baksteen puinresten, roestvlekken, groene vlekken en een incidenteel grindje.

Tijdens het booronderzoek zijn geen indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische sporen in de bodem.

3.3 Interpretatie

Het onderste pakket dat in alle drie de boringen is aangetroffen wordt geïnterpreteerd als oeverafzettingen. De oeverafzettingen zijn hoogstwaarschijnlijk afgezet door de Alblas stroomgordel en worden gerekend tot de Formatie van Echteld. De in het bureauonderzoek verwachte beddingafzettingen zijn niet aangetroffen. Ook is geen rivierduin aangetroffen binnen 400 cm –mv.

De bodem in het plangebied is tot ongeveer 140 cm beneden het maaiveld omgewerkt door bouwactiviteiten in het recente verleden. Het bevat baksteen, puinresten en groene vlekken. Het baksteen was fel rood gekleurd en recent (Nieuwe Tijd). Aanwijzingen voor het voorkomen van een Laat Middeleeuwse huisterp zijn niet aangetroffen. De groene vlekken zijn waarschijnlijk fosfaatvlekken en een gevolg van bemesting.

4 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

Is er in het plangebied een intact potentieel vondstniveau aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte potentiële vondstniveau?

Nee, de bodem is omgewerkt tot 140 cm –mv. Op basis van het bureauonderzoek werden beddingafzettingen verwacht op ongeveer 240 cm –mv. Ook werd mogelijk een top van een rivierduin verwacht. Deze beddingafzettingen en rivierduinafzettingen zijn echter niet aangetroffen.

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Nee, de bodem is omgewerkt tot 140 cm –mv waarbij alleen recente baksteen fragmenten en puinresten zijn aangetroffen. Op grond van het bureauonderzoek werd echter een Laat Middeleeuwse huisterp verwacht. Er is dus geconcludeerd dat er geen aanwijzingen zijn voor het voorkomen van een Laat Middeleeuwse huisterp.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
Niet van toepassing.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?
Niet van toepassing.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Niet van toepassing.

5 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

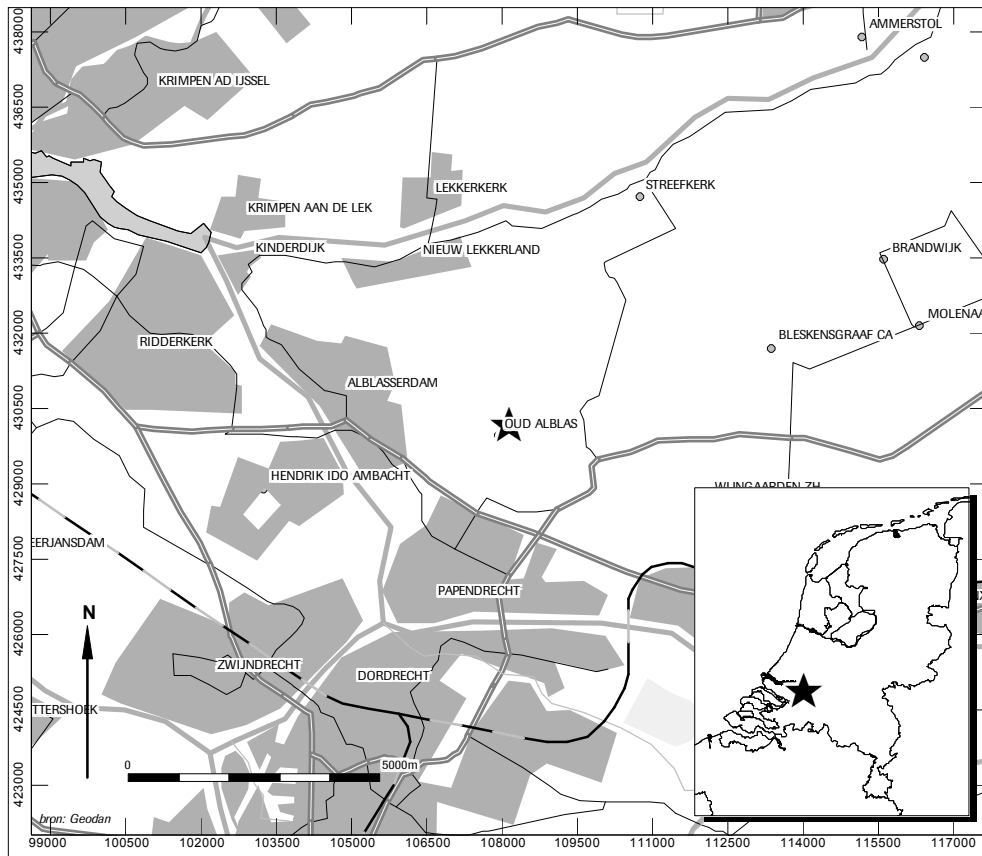
Literatuur

- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001. *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Van Gorcum, Assen.
- Berkel, G. van & K. Samplonius. 2006. *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie*. Prisma, Utrecht.
- Bureau Militaire Verkenningen, verschillende jaargangen (1881, 1898, 1911, 1922): *Alblasserdam, blad 525, 1:25.000*.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 17).
- Kars, H. & A. Smit (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed. Degradatiemechanismen in sporen en materialen. Monitoring van de conditie van het bodemarchief*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies, 1).
- Koomen A.J.M. & G.J. Maas 2004: *Geomorfologische Kaart Nederland (GKN)*. Alterra-rapport 1039, Wageningen 2004.
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*, Delft.
- Rijks Geologische Dienst, 1992: *Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 38 Gorinchem West*, Haarlem.
- Stichting voor Bodemkartering, 1984: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 38 West Gorinchem*, Wageningen.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. Gouda (SIKB uitgave).
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 1 West-Nederland 1839-1859*, Groningen.

Lijst van afbeeldingen en tabellen

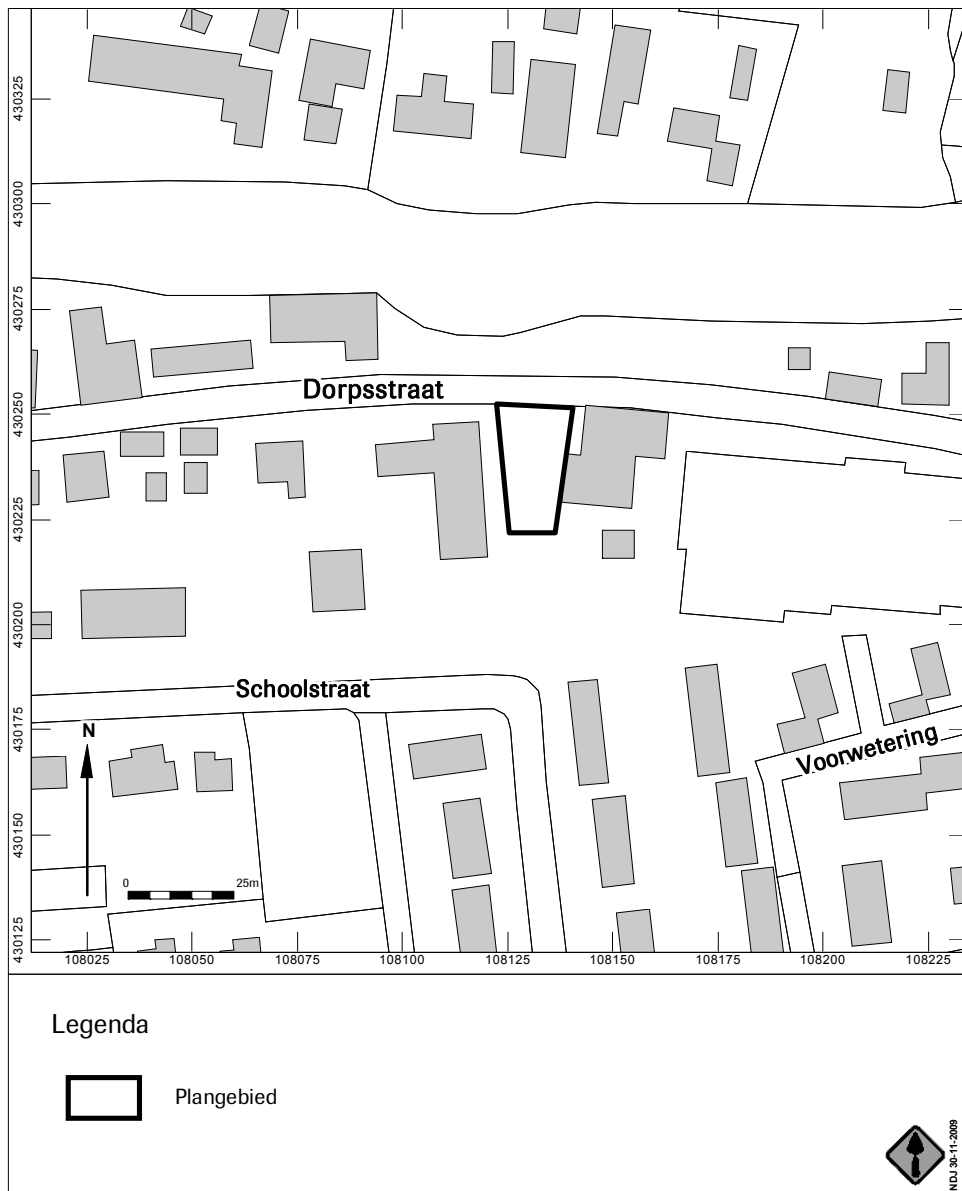
- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart uit 1881.
Afb. 4 Cultuurhistorische Hoofdstructuur, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 6 Boorpuntenkaart

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

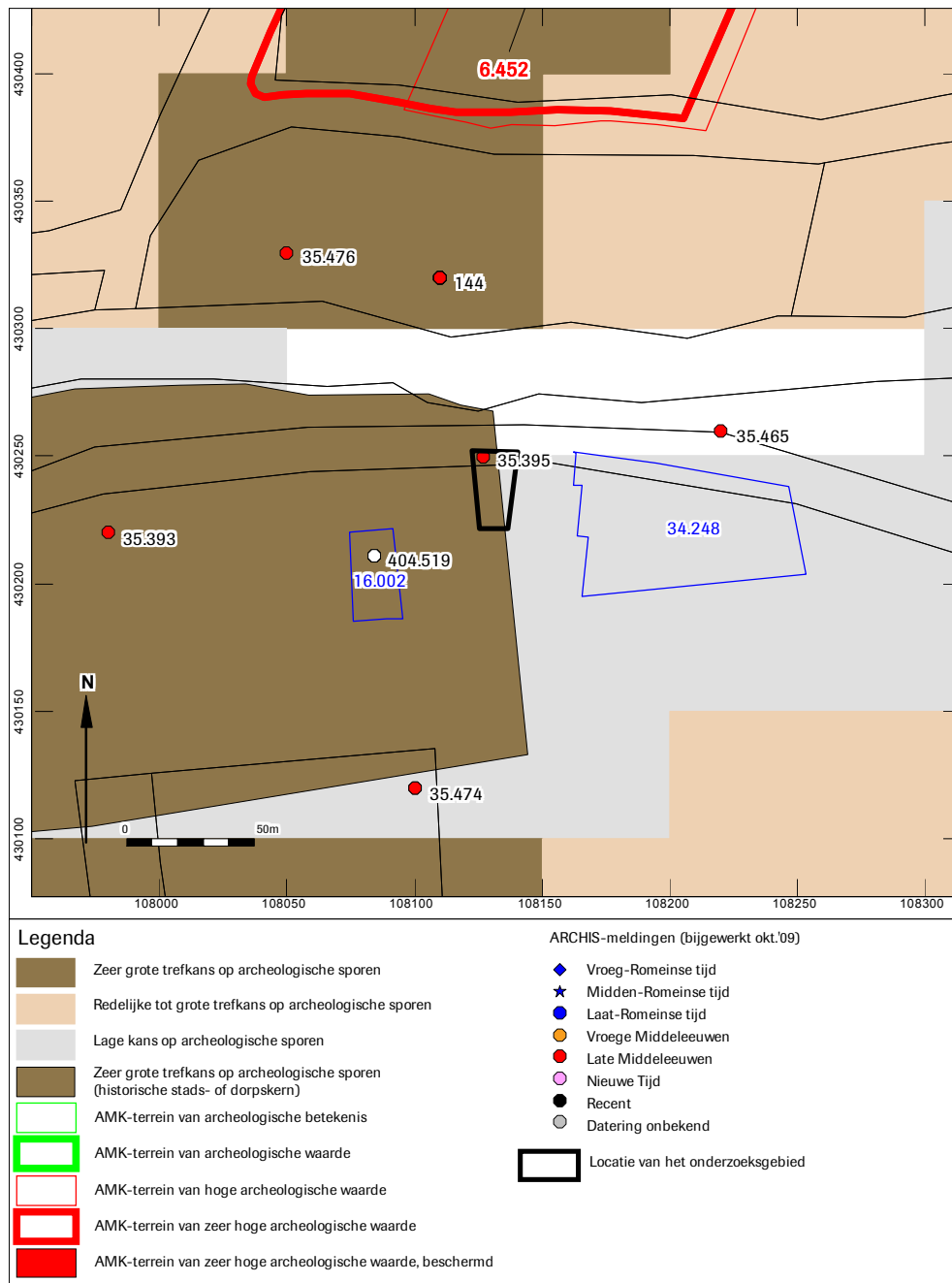

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart uit 1881.

Afb. 4 Cultuurhistorische Hoofdstructuur, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 6 Boorpuntenkaart

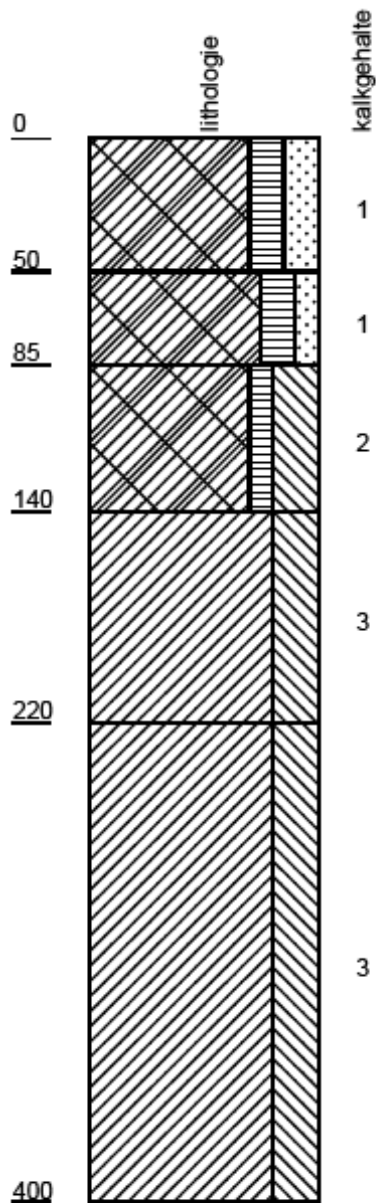
Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	maatvlidhoogte (cm)	NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene blijmengen	organische blijmengen	bodemplanchen	overig	Lithostratigrafie	
1			0	50	klei	matig zandig; matig humeus	donker-; grijs;	kalkloos	spoor baksteen; spoor puinresten	A- horizont	bouwvoor; ongewerkte grond; incidenteel grindje							
			50	85	klei	zwak zandig; matig humeus	donker-; grijs;	kalkloos	veel baksteen	A- horizont	ongewerkte grond							
			85	140	klei	sterk siltig; zwak humeus	grijs;	kalkarm spoor roestvlekken	spoor baksteen		weinig zwarte vlekken; ongewerkte grond; beetje groene vlekken, fosfaat?, verrommeld							
			140	220	klei	sterk siltig	grijs;	kalkrijk spoor roestvlekken			spoor zandlagen; weinig zwarte vlekken							
			220	400	klei	sterk siltig	grijs;	kalkrijk			spoor schelpmateriaal; weinig zandlagen							
			0	60	klei	matig zandig; matig humeus	donker-; grijs-; bruin;	kalkloos	spoor baksteen; spoor puinresten	A- horizont	bouwvoor; ongewerkte grond							
2			60	90	klei	zwak zandig; zwak humeus	donker-; grijs;	kalkloos	veel baksteen	A- horizont	ongewerkte grond							
			90	140	klei	sterk siltig; zwak humeus	donker-; grijs;	kalkarm	veel baksteen		ongewerkte grond							
			140	180	klei	sterk siltig	grijs;	kalkrijk spoor roestvlekken			ongewerkte grond natuurlijk							
			180	200	klei	sterk siltig	grijs;	kalkrijk			spoor zandlagen							
3			200	500	klei	sterk siltig	grijs;	kalkrijk			spoor zandlagen; spoor plantenresten; spoor zwarte vlekken							
			0	60	klei	matig zandig; zwak grindig; matig humeus	donker-; grijs-; bruin;	kalkloos	weinig puinresten; veel baksteen	A- horizont	ongewerkte grond							
			60	110	klei	uiterst siltig	donker-; grijs;	kalkloos spoor roestvlekken	spoor sintels; spoor baksteen		ongewerkte grond; groene vlekken, fosfaat? verrommeld							
			110	150	klei	sterk siltig	grijs;	kalkloos spoor roestvlekken			ongewerkte grond; groene vlekken, fosfaat? verrommeld							
			150	220	klei	sterk siltig	grijs;	kalkrijk			spoor zandlagen; natuurlijk, op 190cm stukje hout; spoor plantenresten							
			220	250	klei	sterk siltig	grijs;	kalkrijk			spoor zandlagen; weinig zwarte vlekken							
		250	400	klei	sterk siltig	grijs;	kalkrijk			weinig zandlagen; spoor schelpmateriaal; natuurlijk, op 370cm stukje hout								

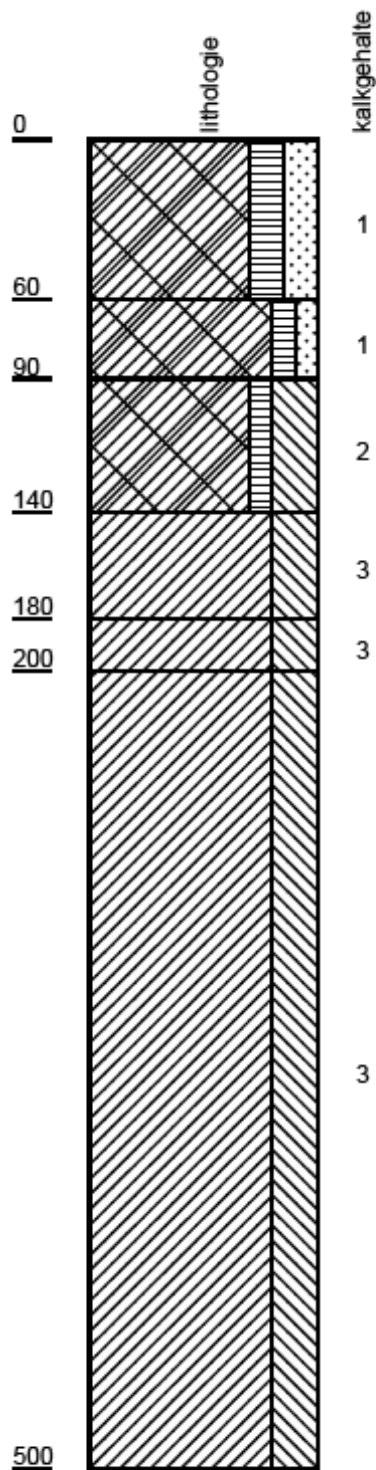

Bijlage 2 Boorkolommen

opname: 1, datum: 1- 12- 2009

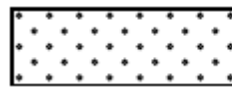
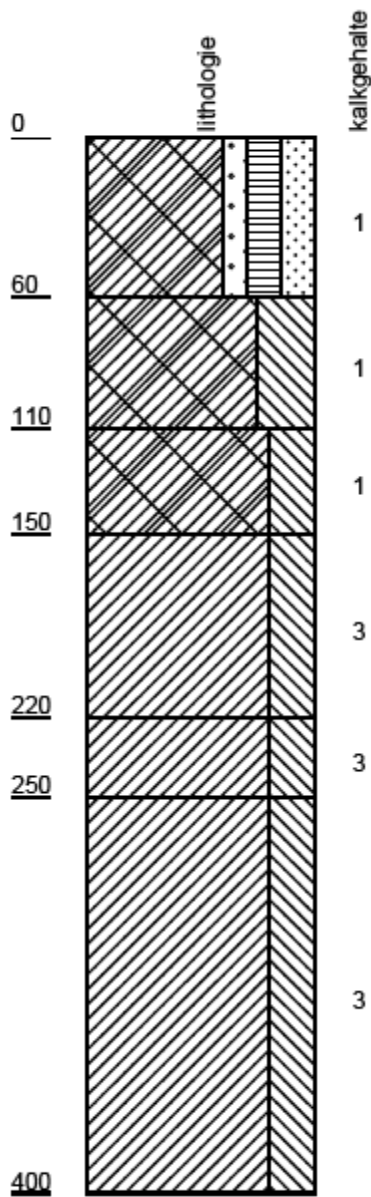

opname: 2, datum: 1- 12- 2009

opname: 3, datum: 1- 12- 2009

grind, grindig

veen, humeus

omgewerkt

Getallen aan de rechterzijde van de kolommen geven de diepte in centimeters beneden maaiveld. Getallen aan de rechter zijde van de kolommen geven het gehalte aan koolzure kalk volgens de driedeling: kalkloos (code 1), kalkarm (code 2), kalkrijk (code 3).

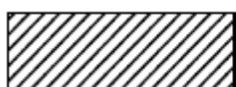
Legenda (getekend volgens NEN5104)

zand, zandig

leem, siltig

klei, kleilig